

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Вонсович Сергій Геннадійович
Кулик Віталій Олександрович

Концепт сепаратизму в контексті політологічного аналізу

УДК 323.173. 172.174:327
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.1>

Вонсович Сергій Геннадійович
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології
та філософії
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
вул. Огієнка, 61, Кам'янець-
Подільський, Хмельницька область,
Україна
ORCID: 0000-0001-9657-0902

Кулик Віталій Олександрович
старший викладач кафедри політичних
технологій,
завідувач навчально-наукової
лабораторії протидії дезінформації
Юридичного інституту Київського
національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
просп. Берестейський, 54/1, Київ,
Україна
ORCID: 0009-0005-0562-2233

У статті досліджено феномен сепаратизму, включаючи його типологію, різноманітні види та форми прояву у країнах Європи. Для досягнення поставлених цілей визначено мету і завдання для її реалізації: проаналізувати основні підходи до визначення поняття «сепаратизм» та специфіку його проявів; з'ясувати причини, особливості та тенденції його розвитку у Європі та в Україні. Висвітлено актуальність дослідження проблематики сепаратизму та його зв'язок із політичним тероризмом як для розвитку демократії у світі загалом, так і зокрема в Україні в умовах повномасштабної війни. Зазначено, що природа сепаратизму формується під впливом багатьох чинників. Існують різні підходи до визначення поняття «сепаратизм», але всі вони виокремлюють головну рису сепаратизму – прагнення відокремлення частини держави від цілого. Виокремлено і проаналізовано різновиди сучасного сепаратизму у Європі. З'ясовано, що інтенсивність сепаратистських рухів залежить від того, чи є етнічні, мовні, релігійні та інші розколи в суспільстві наскрізними або частково перетинаються). Важлива специфічна ознака сепаратизму полягає в тому, що його ініціатором може бути як етнічна меншина, яка зазнає утисків у сусідній державі; так і етнічна більшість, яка прагне об'єднати всіх етнічних родичів в одній державі. Зазначено, що сучасний політичний тероризм, який проводить росія проти України надав суспільству якісного нового алгоритму розвитку – запустив механізм терористичної війни. За цих умов з'ясування природи, ознак, причин, форм, видів сепаратизму є актуальним для політологічного аналізу. Виокремлено специфіку і особливості сепаратизму в Україні за гібридної та повномасштабної війни. В Криму сепаратизм проявився у формі іредентизму (прагнення приєднатися до Російської федерації), а на Донбасі – у формі сецесії (утворення невизнаних державних утворень). На Донбасі Україна має справу з гібридним сепаратизмом, який є частиною гібридної війни РФ. Його основу складає політичний сепаратизм, інспірований та підтримуваний ззовні. Виділено можливі і наявні загрози і ризики сепаратистських тенденцій за умов повномасштабної агресії, які стосуються політичної системи і політичного режиму в Україні. Доведено, що наявність сепаратистських чи автономістських рухів пов'язана з перебігом протистояння гібридним загрозам, зумовлених агресією росії проти України.

Ключові слова: політична система, політичний режим, тероризм, сепаратизм, політологічний аналіз, гібридний сепаратизм, гібридна війна.

Вступ. Актуалізація уваги до феномену сепаратизму пов'язана з розширенням різноманітних спектрів його появи у т.ч. й спектру терористичної діяльності в світі. Як показує сучасна практика, тероризм стає одним із методів політичного тиску, впливу та боротьби у кризових ситуаціях. Сучасний політичний тероризм, який проводить росія проти України, інспірував зміну нового алгоритму розвитку суспільства – запустив механізм терористичної війни. За цих умов з'ясування природи, ознак, причин, форм, видів сепаратизму є актуальним для політологічного аналізу. Також на особливості розвитку сепаратизму є поширення автократичних режимів і наростання впливу авторитарних лідерів на світовій арені. «Хаотизація» геополітичних процесів командою президента США Д.Трампа, взяття під сумнів європейської демократії та її цінностей і по суті обнулення Євро-Атлантичної єдності, тенденції до реабілітації тероризму росії стосовно

України підтверджують радикалізацію політичних процесів.

Мета **дослідження** полягає в комплексному аналізі особливостей теорії і практики сепаратизму загроз та тенденцій його розвитку в Європі та Україні. Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких **завдань**: проаналізувати основні підходи до визначення поняття «сепаратизм» у різних аспектах та специфіку його проявів; з'ясувати основні причини та тенденції його розвитку у Європі та в Україні.

Методологія дослідження. У статті використані як загальнонаукові методи, так і спеціально-наукові: системний, структурно-функціональний і порівняльний методи.

Результати дослідження. Єдиного підходу стосовно трактування поняття «сепаратизм» у науковій літературі не існує. Під сепаратизмом розуміють і спосіб розв'язання проблеми, і рух за

територіальне відокремлення, і політику та практику діяльності суспільних та політичних рухів. Найчастіше сепаратизм визначають як політику, теорію і практику відокремлення, відділення частини території держави з метою створення нової самостійної держави або одержання статусу широкої автономії. У контексті захисту національної безпеки держави сепаратизм – це територіально-політичний рух, метою якого є відокремлення від країни частини її території та створення незалежної держави. Сепаратизм призводить до порушення єдності, суверенітету та територіальної цілісності держави, принципу непорушності кордонів. Під сепаратизмом також розуміються теоретичні розробки (програми, декларації) та будь-які цілеспрямовані дії щодо досягнення певною територією своєї незалежності [9, р. 546]. Серед причин появи сепаратизму варто виокремити: – економіко-географічні; расові; релігійні, релігійно-етнічні чинники; внутрішньополітичні, що включають прагнення регіональних еліт до влади, партійний, ідеологічний розкол країни (КНР і Тайвань, Північна і Південна Корея); зовнішньополітичні як підтримка сепаратистів «наддержавами» і потужними сусідніми країнами. Така підтримка має різну мотивацію: послаблення конкурента, опанування геополітично важливими районами і економікою окремих регіонів; ідеологічний. Важливим мотиваційним аргументом для сепаратистів стала доктрина самовизначення народів, яка набула норми міжнародного права у 1919 р. згідно до Версальської дипломатичної системи. Варіативність сепаратизму як ідеї і політичної практики визначається його цілями. За цілями, які переслідують певні групи людей, виділяють такі варіації сепаратизму [3, с. 81–86]. Сецесія – рух, мета якого полягає у відокремленні та утворенні нової незалежної держави; Іредентизм – сепаратизм, який спрямований на відокремлення та приєднання до іншої держави. До цього різновиду належить і анексія (насиленницьке приєднання) територій іншої держави на підставі етнічної належності та/або попереднього володіння (наприклад, анексія Криму росією); Сепаратистські рухи, які прагнуть ширшої автономії за збереження регіону у складі держави.

На сьогодні у світі виокремлюють 6 регіональних різновидів сепаратизму: західноєвропейський (налічує 8 проявів сепаратизму); східноєвропейський (13 проявів сепаратизму); ісламський (6 проявів сепаратизму); азійський (14 проявів сепаратизму); африканський (6 проявів сепаратизму); американський (4 прояви сепаратизму). [1, с. 68–69].

Східноєвропейський різновид сепаратизму охоплює посткомуністичні країни Східної та Центральної Європи та держави, які утворилися на території колишнього СРСР. Цей різновид вирізняється від західноєвропейського недавньої акту-

алізацією головних осередків сепаратизму (кінець 1980-х років) та прагненням сепаратистських рухів до повної незалежності, а не до автономії.

Питання сепаратизму в Європі стосуються проявів сепаратизму саме в держава-членах ЄС, а не в самій організації [11]. Зокрема, сепаратизм в Іспанії досліджували Р. Касерт, А. Парра [5], у Бельгії – Ш. Обасі [10]. Також є значна кількість публікацій, які розкривають окремі аспекти проявів сепаратизму на європейському континенті. Серед українських дослідників сепаратизму слід відзначити студії Польового М., Хевцуріані А., Мосори М. Окремі сторони цієї проблематики розкриті в роботах О. Ляшенко, В. Панібудьласка, І. Рафальський, В. Рахмайлов, М. Ріпа, Є. Рябінін, В. Стафійчук, С. Сьомін, І. Філоненко, О. Цебенко та ін. Різноманітні теорії, здебільшого зі школи міжнародних відносин, трактують сепаратизм переважно в контексті етнічного конфлікту. Такі теорії доречні не лише тоді, коли йдеться про етнічну приналежність, але й коли існують різні ідеології між групами подібного походження, а також як інструмент гібридної і повномасштабної війни [7]. Природа сепаратизму складна і формується під впливом багатьох чинників. Існують різні підходи до визначення поняття «сепаратизм», але всі вони виокремлюють головну рису сепаратизму – прагнення відокремлення частини держави від цілого. Нині майже в половині країн світу фіксуються рухи, що можуть бути визначені як сепаратистські. Найбільша кількість таких осередків спостерігається в Євразії. Осередки сепаратизму мають певні відмінності, виходячи з яких можна умовно виокремити такі його регіональні різновиди: західноєвропейський; східноєвропейський; близькосхідний; азійський; африканський; американський. На думку фахівців, сучасний сепаратизм, як політичний рух, засновується на помилково трактованому принципі самовизначення. Кожна етнічна група повинна мати свою державно оформлену територію. Його основою є компактне проживання етнічних груп на території іншої національності [8]. Коли держава визначає політику і реалізує її, то одним із варіантів для людей, які протистояли цій політиці, є сепаратизм. Існує ряд чинників, які допомагають оцінити, чи відбудеться варіант розлучення: регіональне багатство; регіональна автономія; етнічна самобутність; групові навички; елітна вертикальна мобільність; знакові історичні ресурси; демонстраційні ефекти. Деякі вчені стверджують, що найбільш схильні до відділення, тоді як до інших відноситься навпаки, тобто найбагатші регіони будуть найбільш сепаратистськими. Щодо інтенсивності, науковці розрізняють латентний сепаратизм у формі вірувань, установок, нормативів, ідеологій, а також колективних спогадів про минулий автономний або незалежний статус, і активний

сепаратизм, який може бути мирним (клопотання, недотримання національних законів, формування сепаратистських рухів, мітингів чи демонстрацій) або насильницький (знищення майна, побиття, заворушення, партизанські напади, терористичні акти та громадянські війни). Інтенсивність сепаратизму також пов'язана з масштабом і характером сепаратистських вимог [4]. Сучасні дослідження визначають три джерела мотивації сепаратистських рухів: 1) структурні умови (макроекономічні показники та міжгрупові відмінності, демографічні тенденції та розподіл етнічного населення, тип державного устрою, етнофедералізм, географія та рельєф); 2) поведінкові мікрооснови (міжгрупові упередження, фрустраційно-агресивна психологія, когнітивні процеси, емоції); 3) інтерактивність (торг або «ігри» всередині та поза державою, конфліктний прецедент, демонстраційні ефекти). З проблемою сепаратизму в сучасних умовах стикаються практично всі держави, на території яких є анклав, що мають етнічну, релігійну та культурну самобутність. Водночас прояви цих проблем і ступінь їх гостроти значно відрізняються в різних за рівнем розвитку регіонах світу. Відповідно, різні й методи та можливості протидії сепаратизму [6].

Зазначимо, що сучасні європейські націоналізми мають різну спрямованість та ідеологічну природу. На відміну від націоналістичних рухів у Шотландії та Каталонії, для яких визначальною є виразна проєвропейська налаштованість і лівоцентристська орієнтація (Шотландія) або поєднання ліберальних і лівореспубліканських програмних вимог (Каталонія), в країнах ЄС сформувалася принципово відмінна політична течія, представлена націоналістичними партіями правого спрямування. До неї належать «Національний фронт» у Франції, «Ліга Півночі» в Італії, «Альтернатива для Німеччини», «Австрійська партія свободи», «Партія свободи» в Нідерландах, партія «Свободи і прямої демократії» в Чехії та ін. При цьому хоча італійська «Ліга Півночі» теж виникла як регіональний політичний рух і на певному етапі маніпулювала сепаратистськими гаслами, після входження до урядової коаліції вона ідентифікує себе як партія домінуючої нації й підтримує концепцію Європи національних держав, зміцнення державного суверенітету, закритих кордонів і християнського традиціоналізму. В країнах Західної Європи автономістські та сепаратистські рухи присутні в ряді провінцій та регіонів Італії, Франції, Іспанії, Великої Британії, Бельгії. Утім, ознак реального фактору політичного процесу вони набули лише в двох політичних ситуаціях у формі рухів за проголошення незалежності Шотландії та Каталонії.

Якщо ґене́за сепаратизму в країнах Європи, що відносяться до високорозвинених, відбувається в основному завдяки внутрішнім чинникам,

то на постсоціалістичному просторі вагому роль відіграє ескалація міжнародного втручання, заохочення сепаратизму в інтересах сильніших держав і транснаціональних структур. З 2014 р. вогнища сепаратизму, інспіровані росією, спалахнули і в Україні. В Криму сепаратизм проявився у формі іредентизму (прагнення приєднатися до Російської федерації), а на Донбасі – у формі сецесії (утворення невизнаних державних утворень). Формування квазидержавних утворень «ДНР» і «ЛНР», маріонеткові режими яких повністю контролюються та підтримуються державою-агресором – Російською Федерацією, є одним з елементів розв'язаної проти України гібридної війни. За своєю суттю діяльність т.зв. «ДНР» і «ЛНР» має ознаки сепаратизму, оскільки вона спрямована на зміну меж території або державного кордону України, на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також передбачає фінансування таких дій, публічні заклики або розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій. Для досягнення зазначених цілей сепаратисти вчиняють терористичних актів і проведення диверсій на території України, особливо на життєво важливих об'єктах інфраструктури, а під час повномасштабної війни утворені військові одиниці увійшли до складу армії агресора. Проте сепаратизм на Донбасі має низку особливостей. По-перше, він не є результатом внутрішньодержавного конфлікту на міжетнічному, міжконфесійному або іншому ґрунті. Протягом усієї історії незалежної України на цій території не спостерігалися системні організовані сепаратистські рухи з визнаними лідерами та широкою підтримкою з боку населення, а також відсутні райони компактного проживання представників окремих народів, етнічної або конфесійної групи. По-друге, ідеологічне, організаційне і фінансове забезпечення та контроль діяльності квазидержавних утворень «ДНР» та «ЛНР» здійснюється з території росії. По суті, на Донбасі Україна має справу з гібридним сепаратизмом, який є частиною гібридної війни РФ. Його основу складає політичний сепаратизм, інспірований та підтримуваний ззовні.

Значну роль на формування і збереження сепаратистських тенденцій в Україні має політична система і політичний режим. Починаючи з 1996 р., Україна балансує між гібридною політичною системою з авторитарним режимом змагання та гібридною політичною системою з електоральним режимом змагання. Специфічне поєднання формальних і неформальних інститутів й формування внаслідок цього специфічних політичних практик і становлять сутність кланово-олігархічного (гібридного, неопатримоніального) політичного режиму [2, с. 8–9]. Загрозами і ризиками сепаратистських тенденцій за умов повномасштабної агресії росії можуть бути: – вірогідність відновлення політичної

участі фінансово-промислових груп та поява нових, які спробують опанувати перевірені схеми політичного впливу; – політична деінституціоналізація і систематичне порушення Конституції та законів України органами влади, що спричиняє дефіцит легітимності влади, який конвертується у зниження керованості державою; – на фоні фінансово-економічних проблем суспільство вимагатиме простих і «швидких рішень», чим створюватиметься підґрунтя для сплеску популізму, наростання суспільної напруги з переростанням у радикальні дії (з початком війни рівень радикалізму у настроях виріс з 5 до 20%); – збереження в Україні матриці «політичної ексклюзії», звичка до відвертого нехтування механізмами конституційної інженерії на користь політичних торгів з кулуарним предметом торгів, усунення суспільства від ухвалення політичних рішень, дилетантизм і безвідповідальність у проведенні державної політики, а ігнорування причинно-наслідкових зв'язків на тлі зростання громадянської активності потенційно може стати джерелом політичної нестабільності; – відкат у суспільній єдності перед викликами війни. Тому задля нівелювання цих упередженостей і запобігання їх переведенню у соціальні конфлікти держава має дотримуватися базових принципів права і власних законів, не дозволяти знову скотитися в конфлікти ідентичностей (мовні, етнічні, релігійні, історичної пам'яті та ін.), які вкрай складно піддаються врегулюванню, але які здатні розколювати суспільство.

Висновки. Таким чином, протистояння реанімуванню та розвитку сепаратизму за повномасштабної і гібридної війни передбачає необхідність запровадження асиметричних інформаційних дій, покликаних ефективно протистояти масованій пропаганді: роз'яснювальну роботу серед населення окупованих територій; викриття діяльності незаконних збройних формувань; блокування лінгвістичної зброї, насамперед мовного чинника, особливо в потенційному поясі нестабільності (Закарпаття, Чернівецька та Південно-Східні області); формування морально-психологічної стійкості суспільства до диверсійних та терористичних дій. За нинішніх умов ескалації гібридної агресії на тлі відкритого збройного нападу, що має всі ознаки геноциду українського народу, протидія сепаратизму як інструмента у гібридній війні передбачає: розробку альтернативних стратегій з урахуванням ключової ролі сил спеціальних операцій; спроможність критичної інфраструктури до протистояння зловмисним діям та завданям руйнуванням, до динамічного відновлення; належне використання інформаційно-комунікаційних можливостей (публічної дипломатії; взаємодії держави, військових і громадськості; засобів масової інформації та соціальних мереж; волонтерського руху); формування нової моделі системи національної безпеки і оборони, спроможної відповідати на

виклики сьогодення і майбутнього; поєднання асиметричних зусиль різних країн, застосування жорстких економічних санкцій проти агресора; створення коаліції держав з метою захисту демократії та загальнолюдських цінностей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мосора М. Типологія сепаратизму у сучасному політологічному дискурсі. *Політологічні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м.Івано-Франківськ, 12–13 жовтня 2017 р.). 2017. С. 68–69.
2. Політика безпеки України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення: аналітична записка. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 64 с.
3. Романюк Н. І. Сепаратизм як суспільно-політичне явище сучасності *Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції* (м. Луцьк, 9–10 жовтня 2014 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. С. 81–86.
4. Albin C. Collapsed states: the disintegration and restoration of legitimate authority. Edited by I. William Zartman Boulder, CO, London: Lynne Rienner. 1995. 301 pp.
5. Casert R., Parra A. EU lawmakers lift the immunity of 3 Catalan separatists. 2021. URL: <https://www.latimes.com/world-nation/story/2021-03-09/eu-lawmakers-lift-immunity-catalan-separatists> (date of access: 26.07.2024).
6. Diani M. The Concept of Social Movement. *The Sociological Review*. 1992. Vol. 40, no. 1. P. 1–25. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1467-954x.1992.tb02943> (date of access: 04.07.2023).
7. Eastern Partnership countries create catalogue of investment projects. URL: <https://agenda.ge/en/news/2019/1863> (date of access: 05.01.2021).
8. Gurr T.R. Peoples versus states: minorities at risk in the new century. US Institute of Peace Press, Washington, D.C. 2000. 399 p.
9. Leiss W. Review of Risk Society, Towards a New Modernity, by U. Beck, M. Ritter, S. Lash, & B. Wynne. *The Canadian Journal of Sociology / Cahiers Canadiens de Sociologie*, 1994. Vol. 19 no. 4, pp. 544–547.
10. Obasi Ch. Belgium: The Case of Flanders and Wallonia. *Harvard Political Review*. 2021. URL: <https://harvardpolitics.com/landers-and-wallonia/> (date of access: 18.09.2024).
11. Pinto J.N. Separatism in Europe March 30. 2018. URL: <https://www.gisreportsonline.com/r/independence-movements-europe/> (date of access: 08.03.2023).

REFERENCES:

1. Mosora, M. (2017). Typologiya separatizmu u suchasnomu politolohichnomu dyskursi. *Politolohichni protsesy suchasnosti: hlobalnyi ta rehionalnyi vymiry: proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* Ivano-Frankivsk, 68–69 [in Ukrainian].
2. Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. (2023).

Polityka bezpeky Ukrainy: problemy politychnoho i derzhavnoho pravlinnia. Prohnozna otsinka, mekhanizmy zabezpechennia: analytical note. Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 64. [in Ukrainian].

3. Romaniuk, N. I. (2014). Separatyzm yak suspilno-politychne yavlyshche suchasnosti. In V. Y. Lazhnik (Ed.), Aktualni problemy krainoznavchoi nauky: proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference. Lutsk: Vezha-Druk, 81–86 [in Ukrainian].

4. Albin, C. (1995). Collapsed states: The disintegration and restoration of legitimate authority. In I. William Zartman (Ed.). Boulder, CO, London: Lynne Rienner.

5. Casert, R., & Parra, A. (2021). EU lawmakers lift the immunity of 3 Catalan separatists. Los Angeles Times. (Online). Available at: <https://www.latimes.com/world-nation/story/2021-03-09/eu-lawmakers-lift-immunity-catalan-separatists> [Accessed July 26, 2024].

6. Diani, M. (1992). The concept of social movement. The Sociological Review, 40(1), 1–25. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x>.

7. Eastern Partnership countries create catalogue of investment projects. (2019, July 11). Agenda.ge. Available at: <https://agenda.ge/en/news/2019/1863>.

8. Gurr, T. R. (2000). Peoples versus states: Minorities at risk in the new century. Washington, D.C.: US Institute of Peace Press.

9. Leiss, W. (1994). Review of Risk Society, Towards a New Modernity, by U. Beck, M. Ritter, S. Lash, & B. Wynne. The Canadian Journal of Sociology / Cahiers Canadiens de Sociologie, 19(4), 544–547.

10. Obasi, Ch. (2021). Belgium: The case of Flanders and Wallonia. Harvard Political Review. <https://harvardpolitics.com/flanders-and-wallonia/>

11. Pinto, J. N. (2018, March 30). Separatism in Europe. GIS Reports Online. <https://www.gisreportsonline.com/r/independence-movements-europe/>

The concept of separatism in the context of political science analysis

Vonsovych Sergiy Gennadiiovych

Doctor of Political Science, Professor,
Professor at the Department of Political
Science and Philosophy
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko
National University
Ohienko str., 61, Kamianets-Podilskyi,
Khmelnitskyi region, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9657-0902

Kulyk Vitalii Oleksandrovych

Senior Lecturer at the Department
of Political Technologies,
Head of the Educational and Research
Laboratory for Countering Disinformation
Institute of Law of Kyiv National Economic
University named after Vadym Hetman
Beresteyskyi Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0005-0562-2233

This article explores the phenomenon of separatism, including its typology, various forms, and manifestations across European countries. To achieve the research objectives, the study defines key goals and tasks: analyzing fundamental approaches to the concept of «separatism» and its specific manifestations, as well as identifying the causes, characteristics, and trends of its development in Europe and Ukraine.

The relevance of studying separatism is emphasized, particularly in its connection to political terrorism, as this issue significantly impacts global democratic development, including Ukraine's situation amid full-scale war. It is noted that separatism is shaped by multiple factors. While different definitions of «separatism» exist, they all highlight its core feature—an aspiration to detach a part of a state from the whole.

The study classifies and analyzes contemporary types of separatism in Europe, revealing that the intensity of separatist movements depends on whether ethnic, linguistic, religious, and other societal divisions are deeply rooted or partially intersecting. A key characteristic of separatism is that its initiators may be either an oppressed ethnic minority in a neighboring state or an ethnic majority seeking to unify its kin within a single political entity.

Additionally, the article underscores how modern political terrorism, as executed by Russia against Ukraine, has introduced a new paradigm-triggering the mechanism of terrorist warfare. In this context, understanding the nature, features, causes, and types of separatism remains crucial for political analysis.

The study also examines the specificities of separatism in Ukraine under conditions of hybrid and full-scale war. In Crimea, separatism took the form of irredentism (a desire to join the Russian Federation), whereas in Donbas, it manifested as secession (the establishment of unrecognized state entities). Essentially, Ukraine is dealing with hybrid separatism in Donbas, which is a component of Russia's hybrid warfare. At its core, this separatism is political, externally orchestrated and sustained. It is demonstrated that the presence of separatist or autonomist movements is closely linked to hybrid threats stemming from Russia's aggression against Ukraine.

Key words: political system, political regime, terrorism, separatism, political science analysis, hybrid separatism, hybrid warfare.